

BARNTANDLÄKARBLADET

SVENSKA PEDODONTIFÖRENINGENS MEDLEMSBLAD

Nummer 2-2014 / Årgång 27 ISSN 2001-9483

Innehåll

- [Styrelsen](#)
- [Sektionerna](#)
- [Från redaktören](#)
- [Kalendarium](#)
- [Nästa nummer](#)
- [Ordföranden har ordet](#)
- [Sektionerna rapporterar](#)
- [Med en passion för barntandvård](#)
- [EAPD 2014 - Sopot](#)
- [Kom HIT- projektet](#)
- [Barntandvårdsdagarna i Karlstad](#)
- [Jens ”still going strong”](#)
- [Rapport från IADH:s kongress](#)
- [Linda Rosén och hjärtebarn](#)
- [Föreningens hemsida!!!](#)
- [Blivande kollegor](#)
- [Stipendiater 2014](#)
- [Omvärldsnyheter](#)
- [Eruption and Impaction Seminar 2015](#)
- [ED konferens i Oslo](#)
- [Nyttiga länkar](#)
- [Julordlek](#)
- [Annonser](#)

BARNTANDLÄKARBLADET
ISSN 2001-9483

Organ sedan 1989 för
Svenska Pedodontiföreningen
Swedish Society of Paediatric Dentistry
Ansvarig utgivare: Georgios Tsilingaridis

Omslagsbild:

Götaälvbron är en sexfilig klaffbro över [Göta älv](#) som förbinder [Hisingen](#) med [Göteborgs fastland](#), [Södra Älvstranden](#). Götaälvbron byggdes 1939, är 910 meter lång och 20 meter bred. och den fria segelhöjden är 18,3 meter i mittspannet. År 2013 genomfördes 1187 broöppningar. Götaälvbron är uttjänt 2020 och ersätts då av en ny bro.

Fotograf: Nina Sabel

Skicka gärna in bilder för publicering.

Styrelse

Ordförande:

Georgios Tsilingaridis
Pedodonti Eastmaninstitutet,
Dalagatan 11
113 24 STOCKHOLM
Georgios.Tsilingaridis@ftv.sll.se

Sekreterare:

Tita Mensah, KARLSTAD
tita.mensah@liv.se

Kassör:

Catarina Falk Kieri, UMEÅ
catarina.falk.kieri@vll.se

Övriga ledamöter:

Gunilla Klingberg, Malmö
gunilla.klingberg@mah.se

Lotta Ranggård, Norrköping
lotta.ranggard@lio.se

Susanne Brogårdh-Roth, Malmö
susanne.brogardh@mah.se

Nina Sabel, Mölndal/Göteborg
nina.sabel@vgregion.se

Sektionerna

Norra sektionen:

Ordf: [Catarina Falk Kieri, Umeå](#)
Sekr: Åsa Hasselblad Larsson, Luleå
Kassör: Theres Poulsen, Sundsvall
Ledam: Anne Hultgren-Talvilahti, Falun
Johanna Gyll, Umeå

Östra sektionen:

Ordf: [Maria Reventlid](#), Södertälje
Sekr: Andreas Dahlander, Södertälje
Kassör: Monica Barr Agholme, Huddinge
Ledam: Mia-Mariana Penttinen, Norrköping
Ida Lundberg, Hudinge

Södra sektionen:

Ordf: [Danijela Toft](#), (Privat) Malmö
Kassör Gunilla Magnusson, Helsingborg
Sekr: Elisabeth Lager, Lund
Ledam: Carina Norberg, Karlskrona

Västra sektionen:

Ordf: [Britta Sillén, Karlstad](#)
Sekr: Marianne Rythén, Mölndal
Kassör Helen Isaksson, Jönköping
Ledam: Johanna Norderyd, Jönköping
Nina Sabel, Mölndal
Mari Louise Odersjö, Borås

Från redaktionen

VÄLKOMMEN!!

Hej och välkommen till det andra heldigitala numret av barntandläkarbladet.

Jag hoppas du vant dig och insett fördelarna med en digital version. Dessutom är det en klar miljöfördel om informationen kan läsas på skärmen istället för att tryckas ut på papper. Den andra fördelen är att det blir lättare att distribuera och att vi slipper en hel del porto.

Den norska pedodontistkåren växer nu sakta. Det händer en del intressant forskning här med bla. endodontisk regeneration i Bergen. Hoppas kunna rapportera något i barntandläkarbladet framöver.

I detta nummer kommer rapporter från IADH och EAPD samt en Redovisning och sammandrag av forskningen från en av våra stipendiater.

Rapport från Barntandvårsdagarna i Karlstad som som vanligt var mycket lyckade tack vare vår utmärkta arrangör.

Artikeln om Jens Ove Andreassen som under 2015 fyller 80 år var ett mycket trevligt och läsvärt inslag så mitt inslag om TAKO-senteret i Oslo där jag jobbar får vänta till nästa nummer. Ofattbart vad Jens hunnit med, men så är hans bok ”Textbook and Color Atlas of Dental Traumatology” den bok som tar mest av utrymmet i min bokhylla.

Lycka till med läsningen!

[Jan Berdén](#)

Redaktör

PS

Börjar sakta inse att jag blivit gammal. Har jobbat med publikationer och tidningar sedan datorerna såg ut som nedan.

DS

[Mer hjälp här](#)

Kalendarium

- 22-23 jan 2015 - [NFH, Symposium Göteborg, ”Orofacialsmärta ur olika perspektiv”](#)
- 29-30 jan 2015 - [Odontologiska specialistdagar i Örebro, Sverige ”Gränsöverskridande Samverkan”](#)
- febr 2015 - Årsmöte i Östra Regionen
- mars 2015 - Södra regionen anordnar kurs för Pedodontister och Ortodontister
- 20-21 mars 2015 - [Eruption and Impaction seminar 2015, Köpenhamn, Danmark](#)
- 27-29 maj 2015 - [6th International Conferens on Ectodermal Dysplasia, Oslo, Norge](#)
- 7- 8 maj 2015 - [SPF:s Vårmöte i Vadstena, Sverige](#)
- 8- 9 maj 2015 - [EAPD Interimseminarium och workshop, Brüssel, Belgien](#)
- 1- 4 juli 2015 - [25th IAPD Congress, Glasgow, UK](#)
- 27-29 aug 2015 - [Nordiskt NFH-möte ”Smärta” Jylland, Danmark](#)
- 24-25 Sept 2015 - [Barntandvårdsdagar i Kalmar](#)
- 2- 5 juni 2016 - [EAPD Serbien](#)

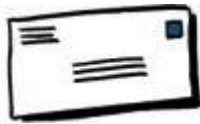

Nästa nummer

Nästa nummer planeras till juni 2015. Material till detta nummer bör vara redaktionen tillhanda senast den 1/5 2015.

Bidrag till tidningen insändes till Jan Berdén.

Klicka på brevet

Materialet bör bifogas som bilaga i mail i RTF-format eller som Word-fil. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera och ev. korta ner insända texter.

OBS!

Text och bild ska skickas som separata bilagor. Bilder bör vara i JPG-format med en upplösning på minst 300dpi och en storlek på ca. 1280x1024 bildpunkter. Ange vem som har tagit bilden och äger rättigheterna till bilden.

I nästa nummer:

- Vårmötet 2015
- Utbildningen i Malmö
- TAKO-senteret i Oslo
- ?

Skicka in redan nu om du har något som du vill bidra med. Eller en rolig bild som du önskar att få med.

De flesta foto som saknar angiven fotograf är tagna av redaktören

Redaktionen

Ordföranden har ordet

Nu närmar sig slutet på 2014 och det är dags att summera det gångna året. När jag nu skriver detta så har riksstämman precis avslutats, pedodontiföreningen har haft sitt årsmöte på torsdagen och två pedodontiseminarier har hållits under fredagen.

Tack ÖSP för ett väl genomfört arbete.

Fluordebatten

På årsmötet diskuterades fluordebatten då den under 2014 blossat upp framförallt i sociala medier.

Många föräldrar är oroliga att fluortandkrämen deras barn borstar sina tänder med ska vara farlig för dem och ställer massa frågor till tandvårdspersonalen. Helt klart är att många av oss upplever detta som ett stort problem då det inte finns tydlig information för tandvårdspersonalen att ge oroliga föräldrar. Styrelsen kommer att diskutera frågan och se hur man skulle kunna stödja tandvårdspersonalen i denna fråga.

Låt barn ta tid!

På pedodontiseminarierna på fredagen betonades bland annat vikten av att låta barntandvården ta tid och inte stressa igenom behandlingar men också att tidigt sätta in tandvårdsinsatser. Man lyfte också fram hur viktigt det var att se på de satsningar man gör kommer att betala av sig längre fram. Längre har man pratat om att vården idag styrs av ekonomin. Det viktigaste idag är att budgeten går ihop och i andra hand kommer barntandvården.

Målen borde vara det omvända, att bedriva en bra barntandvård som viktigast och sedan en budget i balans.

Genom att ekonomin prioriteras så är risken stor att de barn som behöver tandvård mest missas.

Detta vet vi som arbetar med barn men det är viktigt att VI ALLA jobbar för att få fram detta budskap till tandvårdschefer och politiker så att barntandvården prioriteras före ekonomin.

Barntandvårdsdagarna

Barntandvårdsdagarna i år var i Karlstad och det blev en enda stor succé!

Många bra föreläsare som pratade om svår-behandlade barn och ungdomar i olika situationer. Vi fick också tips om hur vi ska kommunicera och förstå tonåringar. Ett stort tack till moderator tillika tandvårdschef Hans Östholm som gjorde ett utmärkt jobb.

Jag vill också lyfta fram, lite extra, Tita och Britta och deras gäng från pedodonti Värmland för det FANTASTISKA jobb som de har gjort.

Deras hårda arbete inför Barntandvårdsdagarna resulterade i 400 deltagare med 104 från Värmland!

Det är viktigt att komma ihåg att VI tillsammans måste jobba för att få deltagare till Barntandvårdsdagarna då föreningens ekonomi är beroende av de intäkter vi får in från konferensen. Dessa pengar går bland annat till föreningens forsknings-stipendier och priser.

Forskningsstipendier

För att fortsätta på spåret forskningsstipendier, så var det svårt att få in ansökningar i år och styrelsen fick påminna flera gånger för att det skulle komma in några ansökningar. Detta gör mig lite bekymrad och konfunderad då jag under riksstämman fick ta del av många bra forskningsrapporter.

Det är viktigt att alla ni som arbetar med olika forskningsprojekt att söka de stipendier som föreningen har och att alla handledarna uppmuntrar till att söka.

Evenemang under 2015

Barntandvårdsdagarna 2015 kommer att äga rum den 24-25 september i Kalmar och vi i styrelsen arbetar med ett tema som kommer att handla om vikten av tidig upptäckt av olika diagnoser, varför det är viktigt och hur man gör .

Vårmötet 2015 kommer att vara på historisk mark, nämligen Vadstena. Mötet har för avsikt att handla om endodonti och arbetet med att engagera föreläsare pågår för fullt.

ST-utbildningen

Vad gäller ST-utbildningen, så har vi nu haft det första samseminariet på två dagar i Malmö med huvudtemat socio-ekonomi och tandvård.

Flera fina falldiskussioner av de duktiga ST-tandläkarna och en bra presentation om Malmökommissionen. Upplägget med två dagar måste jag säga är klart att föredra än det stressiga endagsupplägget. Nästa samseminarium blir i Umeå hösten 2015.

Slutligen vill jag önska er alla en riktigt GOD jul och ett riktigt GOTT NYTT ÅR och jag ser fram emot ett lyckosamt barntandvårdsår 2015.

Georgios Tsilingaridis

Sektionerna rapporterar

Rapport från [Södra sektionen](#)

Mörkret sänker sig över Skåne och vi har lämnat bakom oss höstens regnrekord den första september som resulterade i omfattande översvämningar på Malmös gator, hus och kliniker.

Plötsligt ringer det på vår ytterdörr och där står fyra spöklädda och förväntansfulla barn och ropar ”Bus eller godis”.

Oj, oj det här blir pinsamt för vi har inte en enda godisbit hemma ikväll. Inga mynt heller. Plånboken tömd på mynt till dagens parkering. Lite chockade över mitt besked kommer de av sig och gör inget bus och kommer inte heller tillbaka mer den kvällen. Helt oplanerat och omedvetet lyckades jag kanske förhindra några kariesangrepp i deras små munnar. Undrar om jag kommer bli kallad den snåla barntandläkaren i kvarteret.

I skrivande stund tänker jag på de fantastiska Barntandvårdsdagarna i Karlstad.

Jag är stolt över att så många pedodontister från södra sektionen var närvarande. Samtidigt noterar jag att det var väldigt få deltagare från Skånes allmän- och privattandvård. Detta har jag personligen framfört till enhetschefen för tandvårdsstyrning i Region Skåne, Pia Bagewitz, som själv var på plats under Barntandvårdsdagarna i Karlstad. Hon var mycket positiv till arrangemanget.

I södra sektionen har vi hunnit ha flera styrelsemöten och den nya styrelsen börjar ta form. Vi har haft ett årsmöte och då föreläste barnläkaren Karen Jahnke om barn med autismspektrumstörning.

Styrelsen planerar för nytt föreningsmöte den 18 november och då är professor Gunilla Klingberg inbjuden att prata om ”Pedodonti nu och framåt”.

I mars 2015 kommer södra pedodontiföreningen och ortodontiföreningen att ha ett gemensamt evenemang. Även den kvällen kommer gå i neuropsykiatriks tecken.

Det ser vi fram emot och tackar våra ortodontikolleger för initiativet och inbjudan

Sektionerna rapporterar

Nu har vi haft 8 månader med LOV (lagen om valfrihetssystem) inom pedodonti i Region Skåne.

Vi börjar ana förändringar i remissflödet mellan olika ackrediterade kliniker.

Köerna är fortfarande långa till flera av Folktandvårdens pedodontikliniker samtidigt som pedodontikliniken på Tandvårdshögskolan i Malmö och Colosseumkliniken i Malmö, Trelleborg och Helsingborg kan ta emot flera remisser utan längre väntetid.

Specialisttandvården i Blekinge har omorganiserats från 2014-02-01 med Monica Palmö som verksamhetschef och specialistklinikerna är sammanslagna till 4 avdelningar.

Region Blekinge, Kalmar och Kronoberg har haft en gemensam pedodontiträff i Kalmar 27/8 och Cecilia Madsen föreläste om KBT.

Många ser nu fram emot riksstämman i Stockholm. Sen väntar adventsmys och glögg!

Bästa hälsningar från södra sektionens styrelse, med en SELFIE!

Vid tangetbordet

*Danijela Toft
Ordförande*

Rapport från Västra sektionen

Efter en härligt varm sommar och mild höst har i skrivande stund novembermörkret sänkt sig över Västsverige. Men veckorna går fort och snart blir det dags för juleljusen.

Nu i år och 2015, när vi har ansvaret för Barn-
tandläkarbladet, blir det ett en hel del mailväxling och redaktionsmöten per telefon med styrelsen och vår redaktör Jan Berdén.

Vi i Västra Sektionen hade ett kort föreningsmöte i samband med Vårmetet i Ystad, där ju många av våra medlemmar var samlade.

Årsmötet hölls i Göteborg, som vanligt i oktober och rubriken för dagens, mycket inspirerande, föreläsning var

”Kommunikation för alla –
kommunikationsstödjande hjälpmedel
och IT i tandvård”.

Föreläsare var logoped Gunilla Thunberg och vi höll till i kommunikations- och dataresurscentret DART:s lokaler i Göteborg.

Efter lunch var det sedvanliga årsmötesförhandlingar innan vi drog hemåt tills nästa gång.

Britta Sillén, ordförande

Sektionerna rapporterar

Rapport från [Norra sektionen](#)

Liten nätt rapport från Norra Sektionen:

”Vi i norr håller på att planera för höstens evenemang. Maria Jarkander kommer att föreläsa i Umeå den 3 december om Erosionskador. Hennes föreläsning kommer att länkas ut på video till deltagare i Norrbotten, Västerbotten, Dalarna och Västernorrland och startar kl 17.00.

Specialisterna i norr jobbar också för att få samarbetet med gemensamma terapieftermiddagar via länk att fungera mellan landstingen och 3 möten har hållits på länk sedan i maj 2014.”

Med vänlig hälsning
Åsa H Larsson

Rapport från [Östra sektionen](#)

Vi jobbar intensivt med de sista förberedelserna inför riksstämman. Alltid mycket att stå i.

Det är lite grått och mörkt nu och jag har just fyllt på med ljus och sol på Gran Canaria en vecka.

Längtar nu efter lite snö och skidåkning.

Vi har fortfarande Eastman under ombyggnation och det är kämpigt för alla som är utlokaliserade till andra kliniker.

Vårt årsmöte 2015 kommer precis som detta året att hållas på Institutionen för Odontologi, Karolinska Institutet i Huddinge första eller andra veckan i februari. Föreläsning ej färdigplanerad.

Har du önskemål och förslag kontakta gärna styrelsen för ÖSP.

*Hälsningar från hela styrelsen via
Maria Reventlid, Ordförande*

Med en passion för barntandvård

Rapport från EAPD i Sopot juni 2014 av Johanna Norderyd

Vad har cirka sexhundra tandläkare från hela världen gemensamt?

Jo, en vurm för barntandvård och just *A passion for paediatric dentistry* var EAPD-kongressens slogan när den avhölls i det vackra Sopot vid Östersjöns strand i norra Polen.

Jag försökte räkna och kom fram till att det var nästan 20 svenska tandläkare på plats, men det borde ha varit fler, särskilt med tanke på att Sopot ligger endast ett stenkast bort och att det går att ta sig dit för ganska blygsamma respengar om man bara planerar.

Pre-congress

Valet av pre-congress blev för mig och min jönköpingskollega Helén Isaksson *Local Anaesthesia* medan det i rummet bredvid handlade om hypnos. Personligen blev den största behållningen från den sessionen en översikt av de hänsyn man bör ta vid lokalanestesi i samband med olika medicinska

tillstånd, presenterat av Dr. Hubertus Van Waes från Zürich.

Öppnings symposium

Svenska hjärtan klappade stolt efter öppnings-symposiet om autismspektrumstörning där My Blomqvist avslöjade sina talanger inte bara i att föreläsa och framföra viktiga budskap, men även i enmansteater. Jag tror att många barn med autism runt om i världen kommer få ett utökat stöd i form av bilder när de går till tandläkaren nästa gång! (Och ja, jag vet att hon bor i Helsingfors, men det finns tillräckligt mycket "Sverige" hos My för oss att vara stolta över. Så det så.) Wendy Bellis och Selina Master från London var de övriga föreläsarna i detta symposium.

Dåtid nutid och framtid

Svante Twetman hade ett uppskattat framträdande i Colgates symposium *Caries beyond fluoride?* där

även Elmar Hellwig från Freiburg och Bob Ten Cate från Amsterdam presenterade sina perspektiv på dåtid, nutid, framtid med den sammanfattande slutsatsen att framtiden är biologisk.

Tandgeneretion och autotransplantation

I symposiet om tandregeneration och autotransplantationer med EAPDs president Monty Duggal som ordförande tyckte jag mycket om föreläsningen av Pawel Plakwicz från Warszawa. Jag tror att han är käkkirurg som arbetar på en parodontologiklinik. Hans ödmjuka förhållningssätt och biologiska tänk var föredömligt.

Svenskar i hetluften

Fem av 69 (7,2 %) muntliga vetenskapliga rapporter gjordes av svenska pedodontister.

De var Georgios T, Helén I, Johanna N, Karin R och Maria A. Tyvärr krockade några så jag hade inte möjlighet att höra alla, men nästan ☺. Förutom detta erbjöd kongressen 148 posters med muntlig presentation och 21 vanliga posters.

Hoppas jag inte glömde någon nu, förlåt i så fall!

Oral sessions

Över lag så uppfattade jag att presentationerna på de *Oral sessions* jag bevistade höll god kvalitet.

Själv försöker jag ju med en dåres envishet introducera ICF i pedodontivärlden, men det var inte lätt att klämma in “Oral health, medical diagnoses, and functioning in children with disabilities – an ICF-CY study” på åtta minuter och samtidigt bli förstådd. En lördagseftermiddag när solen skiner ute. Bara att dra titeln tar ju sin lilla tid.

Min käraste vänner i publiken stöttade mig med en liten teckenpantomim längst nere i salen precis innan jag skulle börja prata, så mina mungipor var i alla fall riktade uppåt. (Ni vet den där danslåten ”YMCA” där man skriver bokstäverna med armarna – gör samma med ICF-CY, så kanske ni förstår. Eller inte.)

Kulturkrock

Luncherna som serverades i utställningshallen var en aning kaosartade och en uppvisning av olika kökulturer – bara det skulle kunna vara ett föremål för en studie. Nåväl, professor Katarzyna Emerich och hennes medarbetare i den lokala organisationskommittén kan nu andas ut efter en väl genomförd kongress, som avhölls på stiliga Sheraton Hotel.

Det sociala programmet var annars generöst och trevligt ordnat. En lång och sakta båtfärd i solskenet genom ett omfattande båtvarvsområde ledde fram till grannorten och hansastaden Gdansk där öppningsceremonin hölls.

Subtema

Psykologen Carl Naughton lärde oss att le genom att stoppa en penna mellan tänderna vilket skapar ett riktigt varggrin för ”instant happiness” och det blev liksom ett slags subtema under kongressen. Flera föreläsare använde detta trick för att aktivera publiken.

Ett annat gafflande subtema handlade om bestick, ett nästan gerillainspirerat inslag, men det ämnet tänkte jag inte utveckla nu...

Galamiddag

Ingen kongress utan galamiddag och den här anordnades i den varvslokal där Lech Walesa och Solidaritet påbörjade demokratiseringsprocessen i Polen för många år sedan. Tung historia.

Odontologiska institutionen

I år var det extra roligt att vara från Odontologiska Institutionen i Jönköping eftersom Helén Isaksson

för pedodontiavdelningens räkning fick ta emot ett bevis på förnyad certifiering av ST-utbildningen. Jönköping var första kliniken att få EAPD-certifiering för flera år sedan. Under middagens ceremonier blev Martin Curzon, professor emeritus från Leeds och en av EAPDs grundare, utnämnd till hedersmedlem.

Tack

Summa summarum är jag nöjd och tacksam över att ha fått bevista EAPDs tolfte kongress. Om två år är kongressen i Belgrad, men för er som inte kan vänta så länge kommer ett interimseminarium i Brüssel den 8-9 maj 2015. Tack till SPF och MEDA för resestipendium och tack till Futurum, akademien för hälsa och vård i Jönköping, för tid till forskning. Och tack till alla fantastiska kollegor i Sverige och världen som gör dessa möten så värdefulla!

DZIEKUJE!

Johanna Norderyd

EAPD 2014 – Sopot

Rapport från EAPD i Sopot juni 2014 av Maria Andersson

Stockholm 20140729

Det är den soliga sommaren 2014. Klockan är 23.00 och trots fullt korsdrag står luften stilla och det är varmt och svettigt. Något svettig kände jag mig också den 7 juni 2014 kl.17.40 när jag skulle göra min internationella debut med en rapport på EAPD kongressen i Sopot.

De första data från projektet Stop Caries Stockholm skulle presenteras och jag hade haft hela tre dagar på mig i Polen att verkligen slipa på detaljerna. Precis innan min presentation var det en mycket charmig australiensisk tjej som presenterat kariesdata för förskolebarn i Kambodja, 100 % karies. Jo visst, det finns karies och det finns karies.

Hur som helst nu gällde det. Anne Tveit från Norge som var chair woman presenterade mig och jag kunde känna hur pulsen gick upp. Det är bara att köra på tänkte jag. Jag reste mig upp och tittade på mina kära kollegor i publiken och kunde kännas deras stöd. Det här skulle gå bra. Det är alltid bra att i varje fall ha tränat in de första raderna inför en presentation och när de sitter brukar det rulla på.

–I will now present to you

Presentationen förlöpte relativt friktionsfritt, något svårare var det att svara på frågorna, lite svengelska blev det nog. Jag fick dock godkänt av professorn, vilket kändes bra och nog skulle jag kunna rekommendera andra att också ha en rapport. Med viss lättnad kunde jag sedan verkligen njuta av resten av kvällen och den galamiddag som skulle komma.

My Blomqvist, Göran Dahllöf, Åsa Hasselblad Larsson och Margaret Fridström på galamiddag.

Vi tog flyget till Polen.

Från Stockholm var det Ida Lundberg, Georgios Tsilingaridis, Göran Dahllöf och jag som åkte.

Sopot, som är beläget vid sydöstra Östersjön vid kusten mellan Gdansk och Gdynia, är en riktig sommarstad. Långa breda sandstränder, strandpromenad samt i centrum en gågata med butiker, uteställen och restauranger.

Georgios Tsilingaridis, Tita Mensah, Ida Lundberg och Britta Sillén på väg till Opening Ceremony i Gdansk.

Kongressen hölls på Sheraton hotell. Det var ett digert program som satts samman och många duktiga föreläsare var inbjudna. My Blomqvist föreläsning ” Oral Health an behaviour in children with Autism Spectrum Disorder” gjorde mig både rörd och stolt. Fler svenskar var på plats och många hade rapporter.

Georgios Tsilingaridis presenterade data från en retrospektiv studie rörande exartikulerade tänder och förbehandling med Doxycyklin. Slutsaten blev att vi inte ska lägga exartikulerade tänder i Doxycyklin innan replantation.

Lorna McPhersson berättade om den reduktion i kariesprevalens i Skottland som erhållits i ett lyckosamt preventionsprogram som fokuserar på hälsosamma levnadsvanor, att jämna ut ojämnlighet i tandhälsa och stödja tillgängligheten till tandvård för barn (<http://www.child-smile.org.uk>).

Det var också intressant att höra vad föreläsarna från Europa hade att säga rörande fyllningar på primära tänder. Många förespråkade användningen av kofferdam och komposit verkade vara förstahandsalternativet. Ronald Frankenberger från Tyskland diskuterade svårigheterna med etstekniken hos primära tänder.

Emaljytan är otillräcklig varför fokus bör ligga på bindningen till dentinet och självetsande bonding-system rekommenderandes därför i första hand.

I Europa görs det också stora anstängningar att försöka bevara karierade och skadade primära tänder. Många rapporter handlade om lyckade pulpaamputationer på primära femmor där bl. a MTA placerades över kanalmyningarna. Dock presenterade inga långtidsdata på de rapporter jag lyssnade på. Något jag ändå tog med mig som jag behöver undersöka ytterligare för egen del är behandlingen av primära femmor.

Kan vi bli bättre på att bevara dem?

Kan det vara lämpligt att förse primära femmor med stor tandsubstansförlust med stålkronor direkt och slipper vi då en hel del omgörningar?

Hall tekniken är något jag måste fördjupa mig i.

(The Hall Technique User's Manual, online på: <http://dentistry.dundee.ac.uk/cariology>).

På kongressen fanns också en fabrikant som sålde prefabricerade tandfärgade kronor till primära tänder någon som kan vara intressant för grava fall av amelogenesis imperfekta.

EAPD var för mig mer än jag hade väntat mig. Stämningen var formell på dagarna men på kvällarna vid Opening Ceremony, Get Together partyt och galamiddagen avslappnad och vänskaplig. Jag träffade många både gamla och nya bekantskaper och det var verkligen härligt att se alla dessa människor som precis som jag brinner för barnen och pedodontin.

Dziękuję Polen, tack för ett fint arrangemang.

Delar av sverigegänget i Sopot. Georgios Tsilingaridis, Johanna Norderyd, Maria Anderson, Karin Ridell, Gunilla Klingberg, My Blomqvist, Helén Isaksson, Ida Lundberg, Göran Dahllöf, Britta Sillén, Tita Mensah, (Foto: Johanna Norderyd)

Maria Anderson

Kommunikationsstöd
i vårdssituationer

Kom hit

ett kommunikationsprojekt för alla!

Kommunikation utgör grunden för den sociala basala integrationen mellan människor. Vid kommunikation använder vi oss av tal men också kroppsspråk, tecken och skrift. Kommunikationen består av två delar:

1. Att förstå
2. Att kunna uttrycka sig.

För de allra flesta är verbal kommunikation en självklarhet men för barn med olika fysiska och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar kan kommunikation vara ett stort problem. Barn med invandrabakgrund och rädda barn kan också ha svårt att kommunicera. Vi behandlare blir ofta onyanserade i vårt sätt att bemöta personer med kommunikationsproblem.

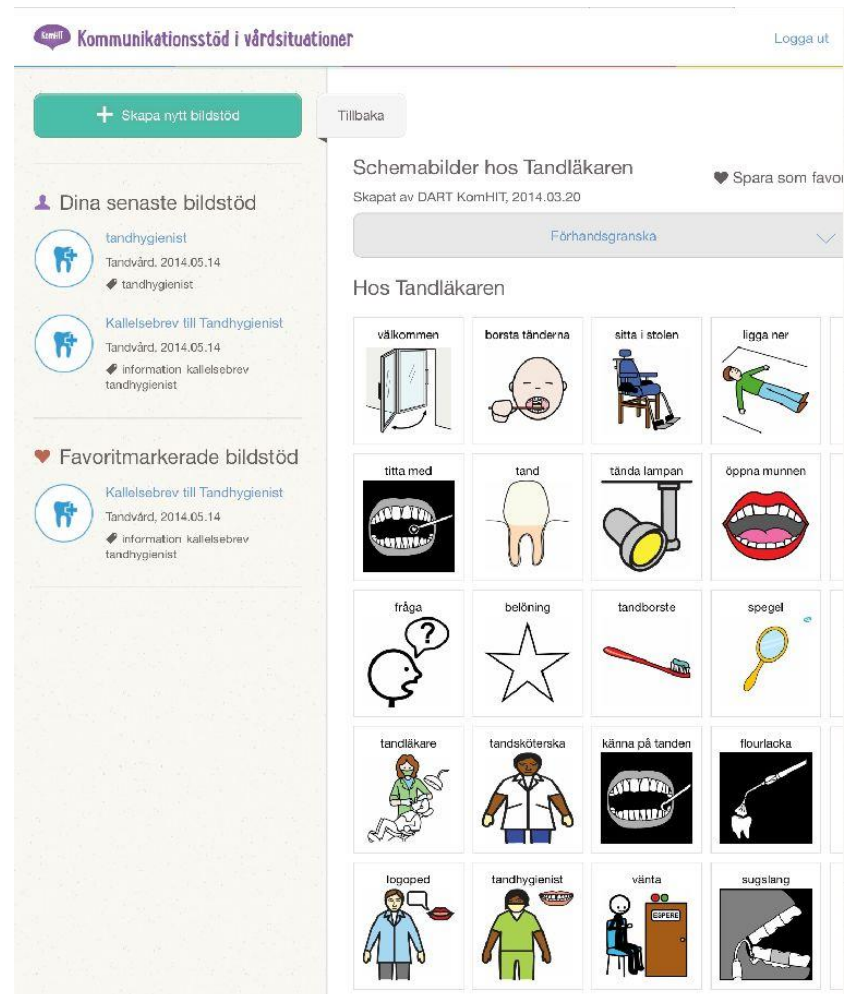
Rätten till kommunikation för alla barn styrs av Barnkonventionen [\(1\)](#) och FN:s konvention för barn med funktionsnedsättning [\(2\)](#).

Enligt artikel 2 i den konvention som trädde i kraft i Sverige 2009 innefattas i kommunikation många olika former ex språk, tecken, punktskrift, och kompletterande och alternativa former för kommunikation baserade på ex textstöd och tillgänglig informations- och kommunikationsteknik. Vidare anges i artikel 7 att barn med funktionsnedsättning har rätt att fritt uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem.

Redan 1999 publicerade Bäckman och Pilebro (3) en studie där man kunnat visa en förbättrad Kooperation i tandvårdssituationen hos barn med autism när man använt bildstöd vid inskolning. Samma författare visade i en annan studie att man fick en förbättrad munhygien hos barn med autism när man använde strukturerat bildstöd (4). Många pedodontister använder idag egna bildstöd vid behandlingar men användningen av bildstöd i allmäntandvården är begränsad. Bildstödet används ofta selekterat och inte i direkt kommunikation. Allt fler studier publiceras där man beskriver alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) som ett viktigt redskap för *alla* barns hälsa och utveckling (5, 6).

DART är ett kommunikations- och dataresurscenter för personer med funktionsnedsättning i Västra Götaland, som arbetar med AKK och datorstöd för alla åldrar. Med stöd från Allmänna arvsfonden har DART tillsammans med sjukvård och tandvård i Västra Götaland startat ett treårigt projekt – KomHIT - där huvudsyftet är att skapa en nationell webb resurs (www.bildstod.se) för bildstöd.

Skärmbild från hemsidan

Denna webbsresurs skall kunna användas av personal inom tandvård och sjukvård.

Bakom projektet står logoped och Ph.dr Gunilla Thunberg som har mångårig erfarenhet av AKK. Tanken är att denna webbsresurs i framtiden skall finnas tillgänglig för *alla* barn såväl i skolan som i sjuk- och tandvård. I programmet finns färdiga mallar för bildkort, knippen, bildscheman och kallelser. Med hjälp av programmet skall man kunna framställa sitt eget bildstöd, använda befintliga bildstöd eller göra förändringar i redan färdiga bildstöd och underlätta för *alla* barn att förstå och kunna göra sig förstådda vid besöket hos tandläkare/tandhygienist.

Bildstöden kan skrivas ut eller via mail användas i bildplattor/smartphones.

Inom sjukvården har man arbetat aktivt med projektet sedan två år tillbaka och man har god erfarenhet av dessa bildstöd vid kommunikation. Pågående forskning inom ramen för projektet har i sjukvården visat att bildstöd, framtaget från www.bildstod.se, minskat oron inför behandling och ökat genomförbarheten.

Tre kliniker i Västra Götaland - Mun-H-Center, Specialistkliniken för Pedodonti, Odontologen samt Specialistkliniken för Pedodonti och sjukus-tandvård i Mölndal arbetar med att ta fram och testa bildmaterial som skall ligga till grund för den webbaserade nationella bildbanken.

KomHIT-projektet presenterades i en monter på Svenska Pedodontiföreningens Barntandvårds-dagar i Karlstad och väckte stort intresse bland deltagarna. Enkelheten i webbsresursen och tydligheten i bilderna fick tandvårdspersonal att vilja pröva programmet hemma direkt.

Förutom de viktiga kommunikativa fördelarna för barnen finns ekonomiska vinster att göra då tandbehandlingar kommer att kunna genomföras med bättre Kooperation. På projektets hemsida www.kom-hit.se som är under uppbyggnad hittar du mer information.

För ytterligare information kontakta projektledare logoped Lisa Bengtsson.

lisa.e.bengtsson@vgregion.se

Referenser

1. *Convention on the Rights of the Child*. 1989.

2. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Socialdepartementet.
www.regeringen.se/sb/d/10055/a/101918; 2008.

3. Backman B, Pilebro C. Visual pedagogy in dentistry for children with autism. *ASDC journal of dentistry for children*. 1999;66(5):325-31, 294.

4. Pilebro C, Backman B. Teaching oral hygiene to children with autism. *Int J Paediatr Dent*. 2005;15(1):1-9.

5. Ganz JB, Davis JL, Lund EM, Goodwyn FD, Simpson RL. Meta-analysis of PECS with individuals with ASD: investigation of targeted versus non-targeted outcomes, participant characteristics, and implementation phase. *Res Dev Disabil*. 2012;33(2):406-18.

6. Batorowicz B, Campbell F, von Tetzchner S, King G, Missiuna C. Social Participation of School-aged Children Who Use Communication Aids: The Views of Children and Parents. *Augment Altern Commun*. 2014;30(3):237-51.

Marianne Rythén

Barntandvårdsdagarna i Karlstad

Rapport av Britta Sillén

I slutet av september var det åter dags för Barntandvårdsdagarna, den tjugoförsta omgången sedan starten i Skövde 1994. Konferensen anordnades i år för första gången i Karlstad, ivrigt efterlängtat av oss värmlänningar.

Antalet deltagare var riktigt bra, ca 400 barntandvårdare från hela Sverige och några från Norge.

Deltagarna möttes redan i foajén av dansare från Gundegabaletten, som även stod för den inledande underhållningen. Även vår föreningsordförande Georgios Tsilingaridis bidrog, när han dansade in på scenen under glada applåder...

Årets tema var "Handle with care - svårbehandlade barn och ungdomar i tandvården"

Moderator var Värmlands tandvårdschef Hans Östholm, som höll ett kort anförande om Värmland och om lokalen, Karlstad CCC innan Georgios hälsade alla välkomna.

Professor Gunilla Klingberg inledde föreläsningarna under rubriken "Barn med neuropsykiatrisk diagnos i tandvården" med både kunskap och handfasta råd inför möten med dessa patienter.

Gunilla och Hans i diskussion

Nästa föreläsare var Odont. Dr Georgios Tsilingaridis med föreläsningen

"Vad ska vi tänka på när vi har barn med Downs syndrom i stolen"

Sist ut på torsdagen var psykolog Hans-Gunnar Storm, som inte följde någon PowerPointpresentation. På bredaste Hagforsdialekt och under titeln **"Helhetssyn på barn och ungdomar med särskilda behov"** berättade han om sin egen bakgrund.

"När jag växte upp hade jag ADHD, nu har jag bara HD"

Med många anekdoter och händelser från sitt arbete med barn och ungdomar betonade han vikten av att möta barnen där de är och fokusera på deras starka sidor.

Georgios och Gunilla i samtal med norska pedodontister

Kvällen då?

Efter mingel bjöds traditionsenlig 3- rätters middag. Stämningen vid borden var hög och steg ytterligare under uppträdandet av kvällens hemliga artister, Pernilla Wahlgren och Jan Johansen.

Dag 2 inleddes av övertandläkare Maria Jarkander med en presentation av "[Dental erosion hos barn och ungdomar](#) "

*Efteråt bjöds det
passande nog på
erosiva drycker*

Den avslutande föreläsningen hölls av professor Mats Trondman.

Under titeln

”Ny relations-grammatik:
om 'brådmogna' barn,
'vuxna' ungdomar och
'ungdomliga' vuxna”

höll han ett tankvärt och
underhållande föredrag
om tillvaron för barn och
unga.

Slutligen hälsades vi välkomna till 2015 års Barntandvårdsdagar som blir i Kalmar.

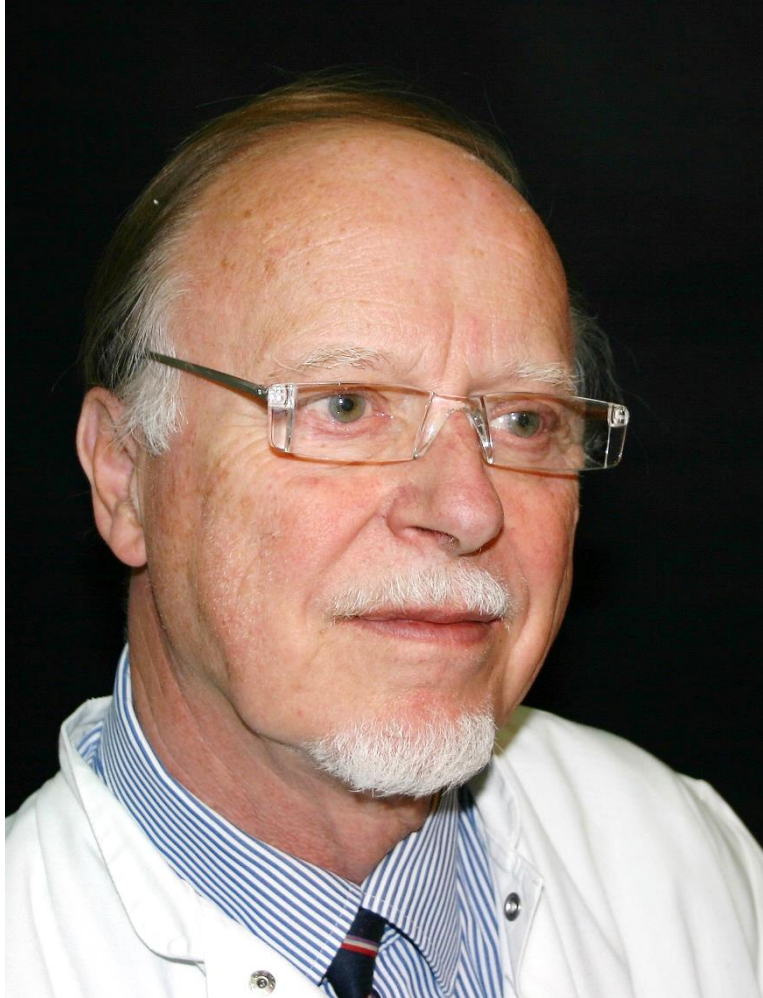
Vi har fått många positiva kommentarer efteråt och som värmländsk pedodontist vill jag rikta ett stort tack till styrelsen för att ha ordnat så bra föreläsare. Ett särskilt tack till Tita Mensah för hennes arbete med kringarrangemangen. Vår tandvårdschef Hans Östholm med medarbetare på tandvårdsstaben förtjänar också en eloge!

Britta Sillén

Traumats ”grand old man”

Att Jens Ove Andreassen fyller 80 år i augusti nästa år är svårt att riktigt fatta. ”Still going strong” känns som en underdrift när det gäller honom.

Fortfarande kommer Jens med nya ”sanningar” och hans forskning gör nya landvinningar. Han är en av världens främsta experter när det gäller bl.a. traumabehandling.

Vad är då nyckeln till all denna energi och lust att lära sig mer och att lära ut – world-wide via Dental Trauma Guide, kurser, föreläsningar, vetenskapliga artiklar och fackböcker?

När jag för något år sedan lyssnade på Jens prisföreläsning på riksstämman i Göteborg frågade en man i publiken som jag först inte kände igen ”Hur gammal är Jens egentligen?” Jag svarade att han är född i augusti -35. Då replikerade mannen som jag då kände igen främst på rösten och de röda glasögonbågarna, ”Han är ju för fan äldre än jag och ser så ung ut”. Som ni förstår var det Sverker Thoreskog som yttrade detta. Även han ung i sinnet men med kroppen vid det laget märkt av sjukdom.

Jens började sin bana som militärtandläkare 1959, då 24 år gammal, och året efter blev han anställd hos en privatpraktiker i Helsingör. Snart blev det vanliga tandläkararbetet slentrian och att titta ut genom fönstret och räkna båtarna som trafikerade Helsingborg-Helsingör blev snabbt enahanda likaså.

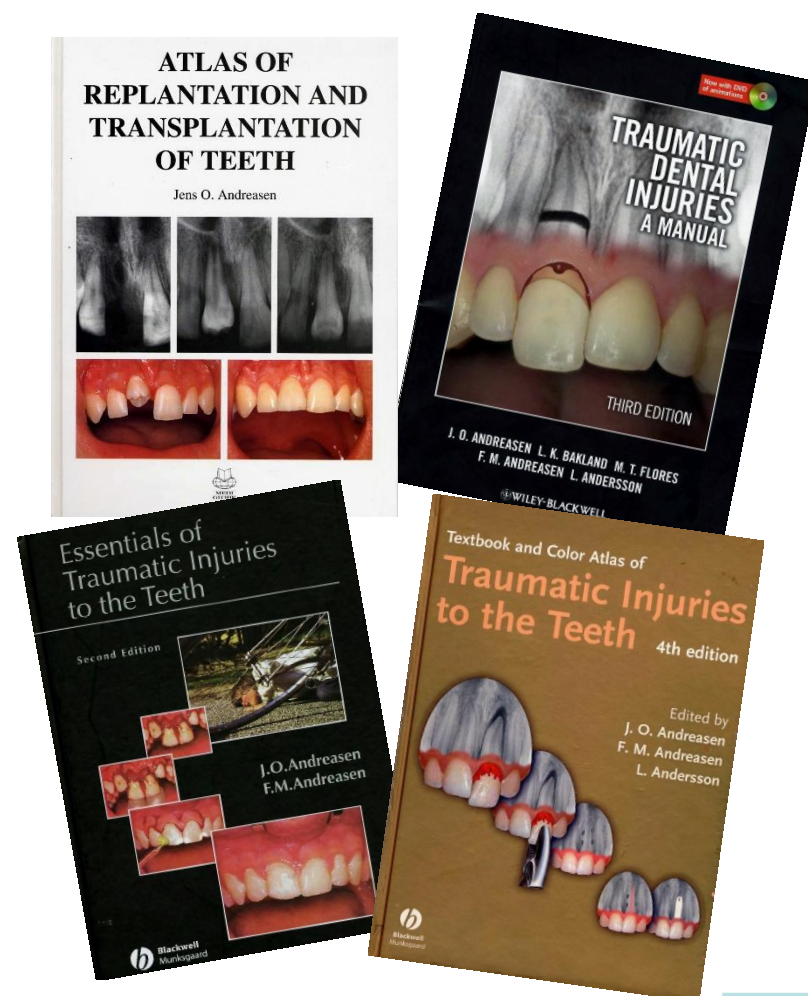
Jens sökte sig till avdelningen för Oral Kirurgi och Oral Patologi i Köpenhamn. Där var Jens Jørgen Pindborg chef. Han var inte kirurg utan oral patolog och mycket forskningsintresserad. Jens tillsammans med andra medarbetare fick vikariera för honom som chef på avdelningen under ett år då Pindborg var i Indien. Jens såg detta som mycket utvecklande och stimulerande för egen del.

Nya utmaningar

Omhändertagande av tandtrauma var tidigare sedd som en akutbehandling på Rigshospitalet.

Kirurgerna var inte intresserade och uppföljningen var ofta dålig. Man hade bara ett litet häfte med riktlinjer som enligt Jens inte var bra och inte vetenskapligt utarbetade.

Efter många traumabehandlingar som ingen egentligen visste varför man gjorde på ett visst vis och där prognosen var oförutsägbart så påpekade Jens det för sin chef som uppmanade honom att skriva en bok själv.

1962/63 började Jens med traumatologi och systematisk forskning inom detta ämne. På den vägen är och vilket har resulterat i många böcker under åren som gått.

Han upptäckte snart att råttor inte var lämpliga som försöksdjur då de dels hade så annorlunda tänder jämfört med oss människor och dels hade en enorm läkningskraft och därför inte lämpade för traumamodeller vars resultat skulle kunna appliceras på människa. Apor var mycket mer lika människor i båda dessa avseenden.

Många bollar i luften

Jens arbetade med ett perspektiv på flera år och inom många olika tillämpningar. Jens hade oftast cirka tio projekt igång samtidigt, en del misslyckades men det var alltid några som lyckades och resulterade i ny, viktig kunskap.

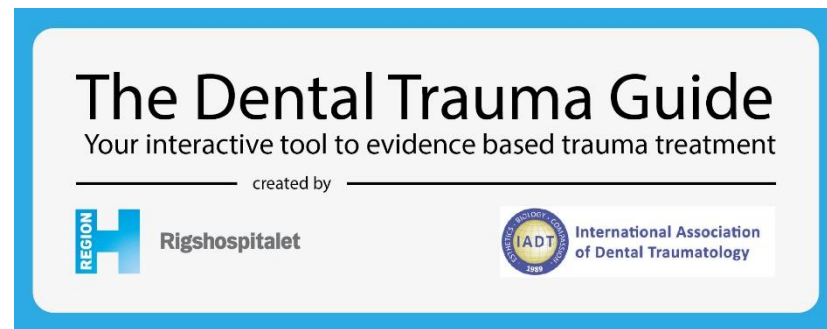
Jens är fantastisk med att slutföra alla sina projekt

Han har ju varit pensionär några år nu men arbetar troligen minst lika mycket nu som tidigare.

Forskning innebär mycket väntan, oftast på att kliniska uppföljningen ska avslutas, eller på att

statistiker skulle hinna utföra sina uppgifter, enligt Jens.

Inte många har så lång traumauppföljning som Jens. Detta är unikt!

Forskningsobjekt

Tack vare att danska ”National Serum Institute” framställde poliovaccin från njurceller på apor fick Jens tillgång till dessa apors munhålor att forska på. Sven Lindskog, Lars Hammarström, Leif Blomlöf och Lars Andersson Odontologiske institutionen Stockholm fick tillsammans tillgång till ca. 1000 apor, varav Jens kunde nyttja 600 till sin forskning.

Jens växte upp i Hellerup, en del av Gentofte kommun vid Öresund, omedelbart norr om Köpenhamn. Det är ett område med hög status, med många stora villor, men Jens bodde i ett av höghusen som också fanns i Hellerup.

En stor förebild

Han säger sig ha förträngt mycket av sin barndom. Hans mor, som var långvarigt och allvarligt sjuk, dog när Jens var 15 år och systemen var 12 år. Hans pappa som var ett av elva syskon och van att man hjälps åt i familjen, fick under sin frus sjukdom hela ansvaret för familjen. Han var duktig på att laga mat minns Jens, helt fantasisk. Han arbetade på ett regeringsdepartement och tycks också ha varit vetgirig. Som 74 åring lärde sig pappan spanska inför en semesterresa till Spanien. Han var Jens stora förebild och dog vid 75 års ålder.

Rädd om sitt rykte

Jens har två döttrar, Lene och Dorte, och fyra barnbarn, ett tvillingpar som är i 16-års-åldern och ytterligare två som är äldre. Efter den första skilsmässan bodde döttrarna mestadels med sin mamma och på helgerna med sin pappa, med då Jens nästan alltid hade jour på helgerna var det inte helt enkelt att få det att fungera.

Jens har två skilsmässor bakom sig och är nu gift sedan många år med barntandläkaren Anna-Lena Hallonsten.

Tycke uppstod vid en traumakonferens i London 1989/90 och Anna-Lena flyttade till Jens och Köpenhamn 1996 och började arbeta där i barn-tandvården som övertandläkare vid den kommunala barntandvården i Köpenhamn. Men förhållandet hemlighölls fram till dess.

Jens säger skämtsamt att Anna-Lena var väldigt rädd om sitt rykte.

Artikelförfattaren tillsammans med Jens och Anna-Lena

När jag ställer frågan hur Jens har kunnat producera så många böcker, artiklar, föreläsningar och kurser med mera så säger han att han utnyttjat ”spilltid”, till exempel på flygplatser väldigt effektivt. Men givetvis krävs det mer än så, det förstår vi alla.

På flygplatserna har han kunnat gå in i sitt skrivande utan att bli störd och han har flera gånger nästan missat sina plan på grund av detta. Jag har hört Barbro Malmgren berätta hur hon och Olle ”stoppade” ett flygplan att lyfta i Chile för att man var tvungen att invänta en VIP.

Firades med champagne

En annan historia är hur Jens fick personalen att stanna tåget på en station där det inte skulle stanna och överlämna hans kvarglömda diabilder.

Den väntande föreläsningen var räddad!

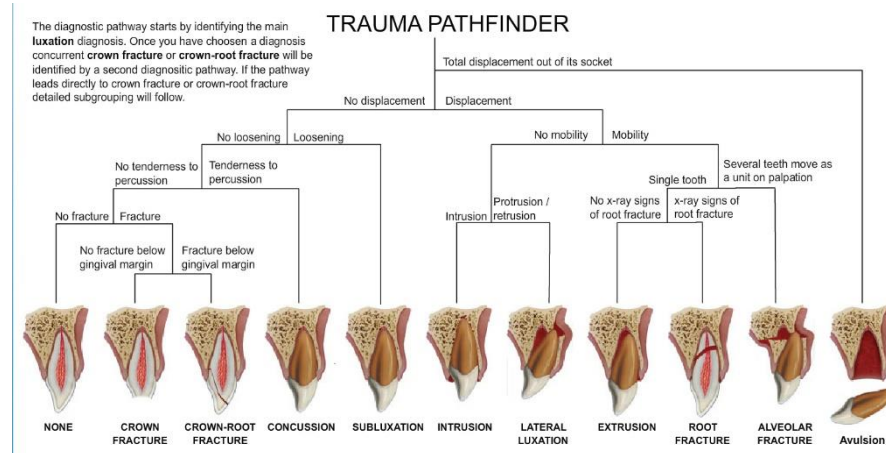
För att inte tala om när han strandat på en mindre ö utanför Australiens kust och fick hjälpa piloten på ett svårstartat mindre plan att manuellt snurra igång propellern medan piloten var i radiokontakt med en jumbojetpilot i Perth för att denne skulle invänta Jens ankomst innan planet lyfte mot Europa

Det lyckades och firades med lite champagne.

Egenskaper man har nytta av som framgångsrik forskare är förmågan att vara analytisk, strategisk, energisk, teknisk, viljestark, modig, uthållig, målmedveten, nyfiken, ha god samarbetsförmåga, ödmjukhet, kombinerat med bra balans mellan IQ och EQ.

Generös med uppmuntran

Jag tror att detta finns hos Jens. Samtidigt betonar Jens att en chef som vågar lämna över ansvar och är generös med uppmuntran är mycket avgörande för att en medarbetare ska kunna utvecklas och växa. Dessutom viktigt med en arbetsplats där man får ägna tid åt forskning utan att på förhand veta vad den ska leda till.

En medarbetare som Jens vill lyfta fram är Søren Steno Ahrensburg Christensen, en biomedicinsk ingenjör med stor datakunskap har varit till stor hjälp vid skapandet av till exempel ”Dental Trauma Guide”.

Det är en interaktiv web-sida som baserar sig på resultaten av 50 djurförsök där trauma på både primära och permanenta tänder iscensatts och behandlats samt kliniska data på uppföljningar upp till mer än 50 år vid det här laget på patienter som tagits omhand på Rikshospitalet i Köpenhamn. Sidan är under ständig uppdatering och omfattar många typer av situationer. En tandtransplantation är till exempel att jämföra med ett optimalt trauma.

Generös pedodontiförening

Mer än 180 länder har anammat traumaguiden och den användes ca 2000 gånger om dygnet och är kostnadsfri för användaren. Svenska Pedodontiföreningen har i det sammanhanget varit mycket generös, säger Jens. Det behövs 600-700000 kronor varje år för att hålla den uppdaterad och tillgänglig.

Man kan idag skapa en artificiell tand i både Japan och i England (London). Det har dock visat sig svårt att kontrollera formen. På experimentellt stadium utvecklas tanden hos ett djur och skulle kunna rent tekniskt transplanteras till en människa. Detta är ibland etiskt ifrågasatt, och det kommer förmodligen ta lång tid innan metoden får praktisk, klinisk tillämpning.

Eftertanke?

Finns det något Jens hade velat göra annorlunda? Han tycker att det är meningslöst att spekulera i det. Gjort är gjort.

Men när det gäller försöken på apa hade han kort tid på sig att välja ut vilka av de 600 aporna han hade tillgång till som skulle vara med i de olika försöken. Aporna hade väldigt stor åldersbredd – kanske kunde urvalet blivit bättre om det funnits mer tid för noggrannare selektion.

Publicerade arbeten

Oralkirurgen har varit den avdelning som har producerat klart mest forskning per medarbetare på Rikshospitalet i Köpenhamn. Det har rört sig om 40-50 publicerade arbeten per år fördelat på 5-6 medarbetare. Jens var med om att få

till stånd att man ägna en dag i veckan till forskning, detta har givetvis varit en bidragande faktor bakom produktiviteten. Man hade också tillgång till en laborant. Liksom att patienterna inte behövde betala för behandlingen vid kliniken. Det fanns ett intresse att se och lära sig samt om möjligt hjälpa patienten med behandling. Det var inte samma tidspress och krav på att prestera åtgärder som gick att mäta i pengar, såsom det är idag, menar Jens.

Onödiga kringaktiviteter

Idag ifrågasätts alla kringaktiviteter och mycket tid går åt att jobba med den datoriserade journalen – inte alltid till nytta för patient eller behandlare. Datorerna har ”stulit” mycket klinisk forskningstid. Det var helt enkelt ett friare forskningsklimat på 80-talet, minns Jens. Man kunde sätta upp en hypotes och ges tid att se om den stämde. Men sist men inte minst var givetvis chefens inställning avgörande, enligt Jens.

Viktigt sammarbete

Jens fick tidigt kontakt med Jens Jørgen Ravn som var barntandläkare på det Odontologiska fakultet i

Köpenhamn och som samarbetade med en småbarnsklinik i Christianshavn.

En del av stadsdelen Indre By (även kallat Lilla Amsterdam) i Köpenhamn.

På denne klinik fördes mycket noggranna, bra journaler, och på basis av detta gjordes en longitudinell studie omfattande totalt mer än 1000 barn och deras trauma från 2 upp till 15 års åldern.

Historiekunskap!

Jens är bekymrad över att dagens studenter är okunniga om tandläkeriets historia och att det skrivs lite i ämnet.

Det har dock förekommit till exempel en intervju i Tandläkartidningen med Per-Ivar Brånemark, som representerar ett stort framsteg inom odontologin.

Jens hoppas på fler artiklar med historiskt perspektiv på vad som har hänt de senaste 50-åren inom tandvården.

Framtiden?

Vad kommer att hända i framtiden? När det gäller forskning kommer Kina starkt och Jens tror att det kommer att handla mycket om stamceller.

När han sökte på internet från 2005 och framåt gällande vad som skrivits om osteoklaster var de flesta artiklarna skrivna av forskare från Kina och Japan.

Inte professor

Jens är noga med att påpeka att han aldrig haft professors titel, men det har han klarat sig bra utan, inser man när man läser hans digra CV. Det innehåller mer än 360 publikationer, 11 läroböcker som täcker ämnen som oral medicin, kirurgisk endodonti, tandtrauma, maxillo-faciala trauma, tandtransplantation, tanderuption och retinerade tänder, agenesi och tandimplantat och evidens-baserad odontologi.

Inte mindre än 44 medarbetar har bidragit till den 4:e upplagan av "Textbook and Color Atlas of Dental Traumatology". Han har även skapat websidorna, "Dental Trauma Guide.org" och "AO Dental Traumatology".

Hedersdoktor

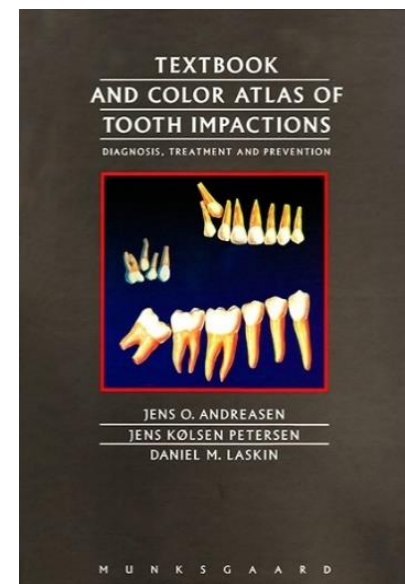
Jens är utnämnd till hedersdoktor i Sverige, England, Finland och Belgien och har föreläst i minst 49 länder. Dessutom har han fått mer än 35 utmärkelser världen över. Han var också den förste

ordföranden i International Association of Dental Traumatology (IADT). Som ett kuriosum kan nämnas att han också är Riddare af Dannebrogen.

Spin-off effekter

Traumaboken var besvärlig att skriva, enligt Jens. Men en värdefull spinn-off till den blev boken om eruptioner och eruptionsstörningar. Så är det ofta att det ena ger det andra. Man vill se hur saker hänger samman, säger Jens.

Det är viktigt att förstå biologin för att förstå läkningsprocessen.

Jens har när svårigheter uppstått sett möjligheterna att lära något nytt både vad det gäller inom forskningen men också på det mänskliga planet som till exempel när han skulle arbeta tillsammans med Sandy Marks från Boston och med Hubert Schröder från Zürich. Marks var mycket systematisk i sin forskning, och Schröder, ursprungligen från Öst-tyskland, var inte känd för att kompromissa, med andra ord en mycket bestämd man. Jens fick utveckla sina diplomatiska färdigheter under dessa samarbeten.

Trauma guide

Det beräknas ske ca 60 miljoner tandtrauma per år i världen. Cirka 90 % av dessa kan, enligt Jens, en allmänpraktiserande tandläkare klara av att behandla med hjälp av Traumaguiden.

Många trauman beror på olyckor i trafiken, speciellt cykelolyckor. Många skador uppstår också vid fall under lek. I Danmark kostar dessa skador samhället ca 500 miljoner kronor om året. Man kan lätt räkna ut att rätt behandling tidigt är kostnadsbesparande för både samhället och patienten. Det kan troligtvis också leda till ett minskat onödigt lidande för den traumadrabbade.

När jag för något år sedan besökte Jens och Anna-Lena Hallonsten i deras charmiga sommarhus i Beddinge vid den skånska sydkusten frågade jag Jens varför han valde att bli tandläkare och kirurg. *Han sa skämtsamt att en som fanns i den unge Jens omgivning hade fina bilar, båtar och vackra kvinnor och han undrade vad mannen sysslade med för att kunna ha allt detta – svaret var tandläkare.*

Lyx?

Det har inte blivit så mycket materiell lyx för Jens, men en vacker kvinna har han förvisso vid sin sida. När jag nämner detta under en senare intervju så var det inte det primära, säger Jens, *utan det var helt blankt gällande* vad han i framtiden skulle utbilda sig till.

Men som vi alla vet, och kan vara tacksamma för, blev det inom odontologin.

Maria Reventlid

Rapport från IADH:s kongress

Den 2:e till den 4:e oktober pågick IADH:s, International Association for Disability and Oral Health, 22:a kongress i Berlin. Representanter från 42 länder deltog. Tysklands delegation var störst, inte konstigt de var ju värdland och kongressen arrangerades i samarbete BDO, Berufsverband Deutscher Oralchirurgen. Från Sverige kom det ett 50 tal deltagare, näst största gruppen.

Mest sjukhustandläkare några pedodontister och ortodontister, vi är medlemmar i IADH via NFH, Nordisk Förening för och Funktionsnedsättning Oral Hälsa. Mun-H Center var med både som utställare och några av våra arbetskamrater presenterade vetenskapliga rapporter.

IADH:s vision är att förbättra munhälsa och livskvalité för personer med särskilda behov. Man arbetar också allt mer för utbildning och utveckling av "Special care dentistry". Forskningen inom området och bland föreningens medlemmar har ökat på senare tid, bl.a. pga behovet av evidens för den vård som ges.

Temata för symposierna under kongressen var:

- Etiska aspekter vid vård av patienter med särskilda behov
- Prevention vid vård av patienter med särskilda behov
- Smärta hos patienter med särskilda behov
- Behandling under generell anestesi,
- Ortodonti för patienter med särskilda behov
- Medicin och tandvård vid cerebral pares.
- Prevention efter narkos
- Update ektodermal dysplasi,
- Kliniska aspekter vid epidermolysis bullosa.
- Rapporter om tandhälsan för deltagare i special olympics samt om Special Smiles

Ja kongresser är spännande, kul och stressande för dem som presenterar och för oss som bara ska välja från smörgåsbordet som är så rikt på kunskap. Så här några veckor efteråt försöker jag rekapitulera lite av det som jag har lyssnat på och som jag vill förmedla till fler.

Professor Elinor Bouvy-Berends från Centre for Special Care Dentistry Rijnmond , Rotterdam, i Holland höll en fantastisk föreläsning med namnet "Assessing dental pain in patients with intellectual disabilities" Från detta föredrag bär jag med mig en del visdomsord som till exempel detta;

en av livsparadoxerna för personer med neurologiska utvecklingsstörningar är att de är mer utsatta för smärta men inte kan kommunicera sin upplevelse för omgivningen. Detta medför att föräldrar och vårdgivare underskattar den upplevda smärtan

Hon berättade om de studier som gjorts i Frankrike om smärtupplevelse hos personer med Downs syndrom av Martine Hennequin och om studier utgående från Erasmus MC, Rotterdam : "Know their pain" Down study 2010, där man har studerat smärtupplevelsen hos 150 (8-13 år gamla) barn med Downs i hemmiljö.

Resultaten visar att barn har en fördröjd reaktion på smärtstimuli och att deras föräldrar underskattar deras smärtupplevelse.

Hennes redovisning följdes av rapporter från forskning i Holland gällande smärta hos personer med intellektuell funktionsnedsättning och information om de guidelines som har utvecklats för bättre kartläggning och behandling av smärta hos denna patientgrupp

Långt bort ifrån Chile kom Susanne Krämer Strenger en ung hängiven kollega som berättade om sina erfarenheter av patienter med epidermolysis bullosa till antalet 170 patienter som hon har följt och behandlat, de yngsta var spädbarn.

En mycket imponerande gärning.

Förutsättningarna är olika i olika världsdelar men under en sån här kongress känns det att vi alla ändå arbetar mot samma mål.

Tillbaka till lite svenskt perspektiv:

Johanna Norderyd, presenterade sin forskning om Oral hälsa och ICF-CY, logoped Lotta Sjögren presenterade NOT-S, logoped Åsa Mogren hade en presentation som redovisade fynd från Mun-H centers databas gällande tal salivkontroll i samband med sällsynta diagnoser, logoped Lisa Bengtsson presenterade KomHit projektet.

MUN-H center hade en välbesökt monter med hjälpmedel och bildstöd.

Therese Poulsen från Sundsvall hade en poster ett ovanligt fall med extremt tidig eruption av en permanent molar samt flera avvikelser i ansikte samt syndactyli, övertaliga tänder och frågan vilket syndrom kan detta var.

Ja detta var några av mina minnen från Berlin, andra minnen var den milda hösten den goda maten hotellets källarklubb där rök och dans blandades utan sans.

Slutligen vill jag berätta att vi nu har en representant i IADH:s presidium det är Johanna Norderyd som har valts in.

Vid pennan Joanna Malinowski
den 27/10-2014

Foto: Maung Myint Oslo

PS

Kongressen var en viktig och stimulerande mötesplats för oss som arbetar med fokus på oral hälsa hos individer med funktionsnedsättning, oberoende av ålder

DS

Johanna Malinowski och Therese Poulsen framför postern.

www.spf.nu

Föreningens nya hemsida är nu i drift och du är välkommen att ta dig en titt.

Ansvariga är tacksamma för synpunkter och ev fel som hittas.

Exempel:

- Länkar som inte fungerar
- Inloggningsproblem
- Övrigt

Blivande kollegor (ST-tandläkare)

Vi frågade våra blivande kollegor följande?

1. När beräknar du ta examen?
2. Specialintresse inom pedodontin?
3. Vilka är dina dolda talanger?

Här följer deras svar:

Nina & Trifa i Örebro

Nina Mola

Går sin utbildning vid specialistcentrum i Örebro

- 4 februari 2015
- Än så länge variationen
- Jag har ett språkintresse och har inte alltför svårt att lära mig språk.

Trifa Hedayati

Går sin utbildning vid specialistcentrum i Örebro

- 6 maj 2015
- Variationen i yrket
- Jag tycker om att bygga koreografi till musik

Nybliven specialist i Pedodonti – Linda Rosén

I januari 2009 påbörjade jag min resa som ST-tandläkare i Pedodonti på Eastmaninstitutet i Stockholm, en resa som varit mycket lärorik och spännande!

Parallellt med specialistutbildningen genomförde jag även min forskarutbildning vid Umeå universitet där vi studerade den orala hälsan hos barn som föds med svåra hjärtfel. Detta resulterade i disputation med avhandlingen "Dental caries and background factors in children with heart disease" i februari 2011. Efter barnledighet, intensivt fallskrivande och kliniskt patientarbete nådde jag slutligen resans mål och i maj 2013 examinerades jag som specialist i Pedodonti.

Idag arbetar jag på Specialistbarntandvården Kronan i Stockholm.

Barn med svåra medfödda hjärtfel och oral hälsa

Ungefär 1000 barn eller ca 1 % av alla barn som föds i Sverige per år har ett hjärtfel. Minskat salivflöde samt socker och syror i läkemedel kan bidra till att förklara att barn som har medfödda hjärtfel oftare drabbas av karies än friska barn.

Bakgrund

Medfödda hjärtfel, CHD – Congenital Heart Disease, är en av de vanligaste utvecklingsanomalier som ses hos barn och förekommer hos ca 8-10 per 1000 levande födda barn. Med anledning av de stora medicinska framsteg som skett inom barnkardiologin under de senaste decennierna så överlever idag allt fler barn med medfödda hjärtfel och detta har inneburit att barn med medfödda hjärtfel blivit en ny och växande patientgrupp även inom tandvården.

Barn som föds med hjärtfel är en starkt heterogen grupp där variationen på de olika hjärtfelen är mycket stor. Det finns små defekter som tämligen lätt kan åtgärdas kirurgiskt och så finns det mycket svåra, komplexa hjärtfel som ej är möjliga att helt korrigeras med kirurgi. Att födas med ett svårt, komplext hjärtfel kan innebära att barnet måste genomgå omfattande medicinsk och kirurgisk behandling under de första levnadsåren. En tung, komplex medicinering, uppfödningssvårigheter och kräkningar förekommer.

Flera för karies kända riskfaktorer föreligger ofta under det svårt hjärtsjuka barnets första levnadsår.

På grund av hjärtfelet har de flesta barn ett ökat energibehov men många orkar ofta bara äta små mängder mat. För att kompensera för detta behöver barnen äta oftare än friska barn, ibland även nattetid, för att hålla energiintaget på en acceptabel nivå. Medicineringen är ofta komplex och vissa mediciner är sötade med sackaros. Det är även känt från studier på vuxna att vätskedrivande medicinering minskar salivsekretionen. Hjärtbarnen har härigenom ett behov att få extra stöd och hjälp från tandvården då det ur medicinsk synpunkt finns det flera skäl till att tandhälsan skall vara så god som möjligt.

Avhandling – Dental caries and background factors in children with heart disease

Den övergripande målsättningen med denna avhandling, vilken består av fem delarbeten, var att kartlägga kariesförekomsten och potentiella bakgrundsfaktorer hos barn med medfödda hjärtfel.

I **delarbete I** undersöktes kariesförekomsten hos 41 barn med komplexa medfödda hjärtfel och en kontrollgrupp av friska ålders- och könsmatchade barn. Barnen med komplexa hjärtfel hade en ökad kariesförekomst i mjölktaandsbettet.

Vi noterade även att barn med hjärtfel som medicinerade med digoxin hade en högre kariesförekomst jämfört med de hjärtbarn som ej använde denna medicin.

I **delarbete II** studerades föräldrars attityd till och erfarenheter av omhändertagandet av barn med medfödda hjärtfel i tandvården. Trettiofyra föräldrar till barn med komplexa hjärtfel jämfördes mot en matchad grupp av föräldrar till friska barn.

Föräldrar till friska barn var mer nöjda med omhändertagandet och bemötandet inom tandvården än föräldrar till barn med hjärtfel. Studien rekommenderar att barn erhåller sin tandvård hos specialistkliniker för barntandvård särskilt under de första levnadsåren.

I **delarbete III** studerades attityder till och erfarenheter av tandvård för barn med medfödda hjärtfel bland 183 allmäntandläkare. En minoritet av de tillfrågade tandläkarna hade erhållit någon kompletterande utbildning av tandvård för barn med hjärtfel. Cirka 50 % av tandläkarna hade en eller flera patienter med hjärtfel och majoriteten av dessa hade noterat en ökad kariesförekomst hos dessa barn.

Studien visar att tandvård för barn med medfödda hjärtfel utförs till största del av tandsköterskor, tandhygienister och allmän-tandläkare vilket avvek från tandläkarnas önskemål om hur tandvården skall organiseras för barn med hjärtfel.

Många barn med komplexa hjärtfel måste medicinera över lång tid och vissa mediciner kan minska salivflödet och därigenom bidra till att karies utvecklas.

Salivens egenskaper studerades hos 24 barn som hade hjärtsviktsmedicinering i **delarbete IV** och jämfördes med saliv från en frisk kontrollgrupp. Salivens sekretionshastighet, buffringskapacitet, bakteriehalt samt elektrolytnivå undersöktes. Tjugonio procent av barnen med hjärtsviktsmedicinering hade låg salivsekretion jämfört mot inget barn i kontrollgruppen. En slutsats är att barn med hjärtsviktsmedicinering kan ha en låg salivsekretion och att det kan vara en riskfaktor för att utveckla karies.

I **delarbete V** studerades tretton av de mest använda medicinerna vid CHD avseende pH, buffring samt förmåga att lösa mineral från tandvävnad. Sex av medicinerna hade ett pH-värde som kan vara skadligt för tandsubstans.

Studien konkluderade att några av de vanligast förekommande medicinerna inom svensk barnkardiologi kan utgöra ett hot mot tandvävnad på grund av surhetsgraden och förmåga att lösa ut mineral.

Kliniska implikationer

Det är av stor vikt att barn med svåra medfödda hjärtfel kommer till kännedom för tandvården så snart som möjligt.

Det innebär att det behövs ett nära samarbete mellan barnkardiolog och specialistbarntandläkare där barn med svåra medfödda hjärtfel remitteras till specialisttandvård före ett års ålder för information, riskbedömning och planering av fortsatt tandvård.

Läs mera här: <http://urn.kb.se/resolve?urn:nbn:se:umu:diva-39655>

Linda Rosén

Omvärldsnyheter

Oslo, 13. oktober 2014

Akademikerne: Tannlege og forsker får Akademikerprisen

Tannlege og forsker Tiril Willumsen får Akademikerprisen 2014 bl.a. for hennes forskning på tannlegeskrekk i relasjon til tortur og overgrep. -Hun er en dyktig forsker med en tverrfaglig tilnærming til forskning på tannhelse og en svært verdig vinner av Akademikerprisen, sier juryleder Curt A. Lier.

Hull i tennene er fremdeles et stort problem for en del mennesker, og årsaker knyttet til sukker og tannpuss er kjent og akseptert. Men det finnes også andre årsaker av stor betydning som kan føre til dårlig tannhelse. Dette gjelder i særlig grad for pasienter som har vært utsatt for traumer og/eller omsorgssvikt.

Willumsens forskning har vært et svært viktig bidrag for å belyse disse problemstillingene og synliggjøre tannlegenes rolle i det forebyggende helsearbeidet.

-Å få denne prisen er en overraskende og ikke minst svært gledelig nyhet, sier en stolt prisvinner. -Jeg ser på dette som en viktig anerkjennelse av forskning på tannhelse, og ikke minst en viktig synliggjøring av sammenhengen mellom overgrep og tannlegeskrekk. Hvis man er bevisst denne koblingen er det også lettere å oppdage og iverksette tiltak, fortsetter Willumsen.

Hun er professor i atferdsfag på Odontologisk fakultet, Universitet i Oslo, og er for tiden også sterkt involvert i TOO-prosjektet (tortur-, overgrep- og odontofobiprojektet) både gjennom arbeid med nasjonal kompetanse-oppbygging og på Tannhelse-tjenestens Kompetansesenter Øst.

Forskningen hennes har som mål å hjelpe pasient-grupper som har et utvidet behov for hjelp. Hennes tidligere og nåværende forskning involverer andre faggrupper innen academia som leger, psykiatere og psykologer.

-Akademikerprisen handler om å anerkjenne personers bidrag til akademisk frihet og støtte deres arbeid i kunnskapsformidling. Tiril Willumsen er en eksponent for tverrfaglig tenking i forskningen. I tillegg er hennes forskning med på å understreke betydningen av tannleger i folkehelsen, sier Curt A. Lier som har ledet juryens arbeid.

-I mitt arbeid har jeg samarbeidet med psykologer som jobbet med kvinner utsatt for seksuelle overgrep. Det er en klar sammenheng mellom å være utsatt for seksuelle overgrep og det å ha tannlegeskrekk.

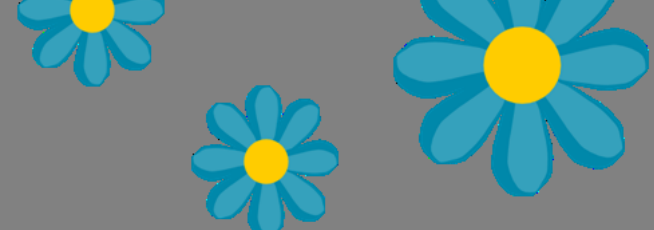
Dette er viktig innsikt som tannleger har med seg i sitt daglige virke. I aller høyeste grad er dette viktig kunnskap for tannleger som møter barn jevnlig gjennom oppveksten, avslutter Willumsen.

Akademikerprisen som består av en pengesum på 100.000 kroner og en skulptur av Nico Widerberg, deles ut på konferansen «Offentlig sektor – forenklet, fornyet og forbedret?» som finner sted på Thon Hotel Opera i Oslo 23. oktober 2014.

Pressekontakt:

Kenneth Karlsen, Akademikerne. Mob: +47976 93 557

Stipendiater 2014

Svenska Pedodontiföreningens stipendium för forskning och utveckling, 15000 kr:
Danijela Toft

Svenska Pedodontiföreningens Rese- och Forskningsstipendium, 15000 kronor:
Gunilla Pousette Lundgren

Svenska Pedodontiföreningen - MEDA resestipendium, 10000 kr:
Stina Ekström

Arvid Syrrists rese- och forskningsstipendium, 10000:
Eva Leksell

Svenska Pedodontiföreningens stipendium för juniora forskare, 15000 kr:
Henrik Olsson

Svenska Pedodontiföreningens stipendium för nyblivna specialister, 5000 kr:
Anna Fjelddahl och Alexandrina Szigyarto-Matei

ERUPTION AND IMPACTION SYMPOSIUM 2015

COPENHAGEN
MARCH 20TH - 21ST

NEW HORIZONS IN PREVENTION AND TREATMENT OF
TOOTH ERUPTION ABNORMALITIES.

2 DAY COURSE AT THE COPENHAGEN UNIVERSITY HOSPITAL

Normal and pathologic eruption has been studied for more than 20 years at the Copenhagen University Hospital in cooperation with the Copenhagen University School of Dentistry. Long-term studies of 1300 patients with eruption disturbances affecting all types of permanent teeth has resulted in a series of evidence based treatment strategies. Detailed guidelines for treatment of 20 abnormal eruption scenarios affecting the permanent dentition will be presented, including impactions and retentions.

The course is of special interest for pedodontists, orthodontists and oral surgeons.

REGISTER TODAY !

<http://www.dentaltraumaguide.org>

ED 2015
S
L
O

6th International Conference on Ectodermal Dysplasia Oslo, May 27-30, 2015

"Bjørn Eirik Østbakken/www.visitnorway.com"

Nyttiga länkar

- [SPF \(Swedish Society of Paediatric Dentistry\)](#)
- [IAPD \(International Association of Paediatric Dentistry\)](#)
- [EAPD \(European Academy Of Paediatric Dentistry \)](#)
- [IADR \(International Association of Dental Research\)](#)
- [FDI \(Federation Dentaire Internationale\)](#)
- [IADH \(International Association for Disability and Oral Health\)](#)
- [NFH- Sverige](#)
- [NFH- Danmark](#)
- [Dental Traumaguide](#)

Julordlek

16 personer har fått inbjudan till en julfest.
De tar med sig varsin maträtt, men vad är det de tar med sig?

1. Nisse Spall
2. Siv Gadrack
3. Tyra Pingpod
4. Ulla T Brökt
5. Signar Prisma
6. Lisa Latanram
7. Lina Sjuk
8. Tor Siback

9. Ylva Slakt
10. Göran Grisstyr
11. Per Savtelje
12. Vilma Törp
13. Lasse Dartböld
14. Ulf Stik
15. Lasse Pryt
16. Sten Frans Sosselej

Äntligen en skonsam och säker behandling av karies hos barn

Världsomfattande forskning och studier visar på ett stort behov av nya metoder för skonsam borttagning av karies hos barn. Och nu finns äntligen Kindersolv tillgängligt på den nordiska marknaden. Kindersolv är en skonsam metod som effektivt avlägsnar karies, men lämnar den friska tandvävnaden intakt.

KINDERSOLV™
THE GENTLE TREATMENT OF CARIES

Hjälp

Hej! Denna hjälpsida är för att underlätta ditt sökande i denna publikation. Lycka till! Jan

”Tidningen” är uppbyggd som en serie av bildsidor anpassade för att läsas på skärmen. (1024x768 punkter alt 1280x1024 punkter)

All text som är grön och understruken [som den här](#) är en klickbar länk till antingen en sida inom tidningen en sida på nätet eller någonting annat annat.

Inom publikationen hittar du en del olika knappar med olika funktioner.

Denna knapp tar dig till innehållsförteckningen

Denna knapp till hjälpsidan

Denna knapp till nästa sida

Denna knapp till föregående sida

